

DĖL EUROPOS KONVENCIJOS DĖL SAVITARPIO PAGALBOS BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE ANTROJO PAPILDOMO PROTOKOLO

Teisingumo ministerija taip pat informuoja, jog 2004 m. sausio 29 d. įstatymu Nr. IX-1997 LR Seimas ratifikavo **Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose antrąjį papildomą protokolą** (toliau - Antrasis papildomas protokolą) (Žin., 2004, Nr. 42-1370).

Minėtasis Antrasis papildomas protokolą buvo priimtas, siekiant patobulinti ir papildyti tam tikras 1959 m. balandžio 20 d. Strasbūre priimtos Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, taip pat 1978 m. kovo 17 d. Strasbūre priimto jos Papildomo protokolo nuostatas.

Pažymėtina jog minėtos ES Konvencijos ir Antrojo papildomo protokolo reglamentavimo sritys yra labai panašios.

Antrasis papildomas protokolą kaip ir ES Konvencija numato, jog tais atvejais, kai prašymuose nurodomi prašančiosios valstybės formalumai ar tvarka teikiant savitarpio teisinę pagalbą, būtina laikytis tų formalumų ir procedūrų, kurias nurodė prašančiosios valstybės teismai savo prašymuose, nebent tai prieštarautų pagrindiniams Lietuvos teisės principams. Minėtame Protokole numatyta tokia pati apklausos vaizdo ir telefoninės konferencijos būdu galimybė, išskyrus tai, jog Antrasis papildomas protokolą numato galimybę apklausti vaizdo konferencijos būdu ne tik liudytoją, ekspertą ar kaltinamąjį bet ir įtariamąjį. Įtariamasis kaip ir kaltinamasis gali būti apklausiamas tokiu būdu tik esant jo sutikimui.

Teisingumo ministerija atkreipia dėmesį į tai, kad skirtingai nei minėta ES Konvencija, Antrojo papildomo Protokolo 4 str. numato, jog savitarpio pagalbos prašymai turi būti siunčiami per i) Susitariančiųjų Šalių *Teisingumo ministerijas* ir grąžinami tuo pačiu būdu, tačiau numato galimybę siųsti savitarpio pagalbos prašymus ir ii) *tiesiogiai Susitariančiųjų Šalių teisminėms institucijoms*.

Remiantis Antrojo papildomo protokolo 4 str. 1 dalimi, tiesioginis bendradarbiavimas tarp teisminių institucijų yra galimas ne tik skubos atvejais, bet ir siunčiant savitarpio pagalbos prašymus dėl teismo bylų protokolų.

Antrojo papildomojo Protokolo 4 str. 6 dalis numato, jog prašymai dėl apkaltinamųjų nuosprendžių kopijų ir taikytų atitinkamų poveikio priemonių turi būti siunčiami kompetentingoms institucijoms. Tiesiogiai siunčiami savitarpio pagalbos prašymai yra grąžinami tuo pačiu būdu.

Kompetentingomis institucijomis Protokolo 4 str. 6 dalyje numatytoms funkcijoms atlikti paskirtos:

- teritorinės apygardų prokuratūros;
- Lietuvos apeliacinis teismas;
- apygardų ir
- apylinkių teismai.

Kaip ir ES Konvencija, **Antrasis papildomas Protokolą numato, jog visais atvejais prašymai dėl suimtų asmenų laikino perdavimo ir tranzito bei prašymai dėl išrašų iš teismo bylų yra siunčiami per valstybių Teisingumo ministerijas**. Pažymėtina, jog minėtasis Protokolą numato galimybę skubiais atvejais savitarpio pagalbos prašymus siųsti ir per Interpolą.

Be to, remiantis Antrojo papildomo protokolo 4 str. 9 dalimi, savitarpio pagalbos prašymai ir bet kurie kiti pranešimai pagal 1959 m. Europos konvenciją dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose ar jos protokolus, **gali būti siunčiami naudojantis elektroninėmis ar kitomis ryšio priemonėmis**. Lietuvos teismui gavus tokiu būdu atsiųsta savitarpio pagalbos prašymą, jis bet kuriuo metu gali paprašyti prašančiosios teisminės institucijos pateikti rašytinį tokio prašymo tekstą ir jo originalą.

Teisminėmis institucijomis, 1959 m. Europos konvencijoje dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose bei jos Antrajame papildomame Protokole numatytoms funkcijoms atlikti, paskirtos:

- Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra;
- teritorinės apygardų prokuratūros;
- Lietuvos apeliacinis teismas;
- apygardų ir
- apylinkių teismai.

Procesinių dokumentų ir teismo sprendimų kalba (Protokolo 15 str.)

- procesiniai dokumentai ir teismo sprendimai visais atvejais yra siunčiami ta kalba ar kalbomis, kuriomis jie buvo išduoti.

Tokiu atveju, prie procesinių dokumentų ir teismo sprendimų, pridedama jų turinio trumpa santrauka, išversta į tos valstybės kalbą ar vieną iš jos kalbų;

- jei dokumentus išduodanti institucija žino arba pagrįstai mano, kad adresatas supranta tik kurią nors kitą kalbą, prie dokumentų arba bent jau svarbiausių jų dalių pridedamas vertimas į tą kitą kalbą.

Antrojo papildomo Protokolo 16 str. numato galimybę kompetentingoms teisminėms institucijoms bet kurios kitos valstybės teritorijoje esantiems asmenims siųsti procesinius dokumentus ir teismo sprendimus tiesiogiai paštu. Tačiau atkreipiame Lietuvos teismų dėmesį į tai, jog šio straipsnio atžvilgiu Lietuvos Respublika padarė išlygą, todėl procesiniai dokumentai asmenims esantiems kitos valstybės teritorijoje turės būti siunčiami tos valstybės Teisingumo ministerijai arba tiesiogiai valstybės kompetentingai teisminei institucijai.

Protokolo 7 str. numato galimybę atidėti savitarpio pagalbos prašymo vykdymą, jei toks prašymas pakenktų jos pačios institucijų atliekamiems tyrimams, baudžiamajam persekiojimui ar su jais susijusiems teisiniams procesams. Lietuvos teismui atidedant savitarpio pagalbos prašymo vykdymą, jis turėtų prašomajai valstybei nurodyti atidėjimo priežastis, t.y. pranešti apie priežastis, dėl kurių negalima vykdyti prašymo arba dėl kurių jo vykdymas galėtų ilgokai užtrukti.

Išlaidos (Antrojo papildomo Protokolo 5 str.)

Remiantis Antrojo papildomo protokolo 5 str., nėra reikalaujama apmokėti jokių dėl 1959 m. Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose ar jos protokolų taikymo atsiradusių išlaidų, išskyrus:

- išlaidas, atsirandančias dėl ekspertų lankymosi prašomosios Šalies teritorijoje;
- išlaidas, atsirandančias dėl nelaisvėje esančio asmens perdavimo pagal šio Antrojo papildomo protokolo 13 ar 14 straipsnius arba Konvencijos 11 straipsnį;
- dideles ar nepaprastai dideles išlaidas.

Pažymėtina, jog išlaidas, susijusias su apklausa vaizdo konferencijos ar telefoninės konferencijos būdu, *visais atvejais apmoka prašančioji valstybė*.

Žinoma, visada reikia internetiniame puslapyje patikrinti, kokios valstybės yra ratifikavusios minėtą dokumentą, bei kokius pareiškimu dėl jo padariusios.

Pažymėtina, kad nei Konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, nei 1959 m. Europos konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose nenustato teisinės pagalbos prašymų formų. Todėl siūlome teismams naudotis Teisingumo ministerijos, Europos Sąjungos tarybos ar Europos teismo tinklo internetiniuose puslapiuose pateiktomis rekomendacinėmis formomis.